

Вольга Шахаб

Цяньцзінскі ўніверсітэт замежных моў, Кітайская Народная Рэспубліка

e-mail: shahab.olga@yandex.by

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5519-8999>

Чытанне ў сістэме навучання кітайскіх студэнтаў беларускай мове

Reading in the Belarusian language at teaching system of Chinese students

Abstract: The article is devoted to consideration of reading as a perceptive type of speech activity. The content and tasks of learning different types of reading, basic reading strategies and didactic-methodical measures for their formation are defined. The most productive pre-text, near-text, post-text tasks are listed, and examples from the practice of teaching the Belarusian language to Chinese students are given.

Keywords: reading; level of proficiency in the Belarusian language as a foreign language; pre-text, near-text, post-text assignments.

Рэзюмэ: Артыкул прысвечаны разгляду чытання як перцэптыўнага віду маўленчай дзейнасці. Акрэслены змест і задачы навучання розным відам чытання, асноўныя чытацкія стратэгіі і дыдактыка-метадычныя прыёмы па іх фарміраванні. Пералічаны найбольш прадуктыўныя перадтэкставыя, калятэкставыя, паслятэкставыя заданні, пададзеныя прыклады з практыкі навучання беларускай мове кітайскіх студэнтаў.

Ключавыя словы: чытанне; узроўні валодання беларускай мовай як замежнай; перадтэкставыя, калятэкставыя, паслятэкставыя заданні.

Чытанне ў сістэме развіцця маўлення займае адно з вядучых месцаў. Гэта перцэптыўны від маўленчай дзейнасці “па ўспрыманні і перапрацоўцы графічна замацаванага зместу тэксту ў сэнс у адпаведнасці з камунікатыўнай устаноўкай” [Часнакова 2015: 103]. Сфарміраванасць чытацкіх навыкаў уплывае на агульнае развіццё маўлення і вызначае эфектыўнасць навучання не толькі замежнай, але і роднай мове, бо без іх мова чалавека абмежаваная толькі вуснай формай і не мае

дастатковага рэсурсу для ўдасканалення. Не падмацаванае чытацкімі навыкамі, па-за маўленчым асяроддзем вуснае маўленне не развіваецца і нават бяднее. І наадварот, праз чытанне чалавек так ці інакш назапашвае лексіку і граматычны лад мовы, атрымлівае каштоўную лінгвакультуралагічную і спецыяльную інфармацыю, развівае ўласны стыль зносін з прадстаўнікамі іншай культуры.

З пункта гледжання формы чытанне ажыццяўляецца на ўнутраным (прагаворванне самому

Чытанне ў сістэме навучання кітайскіх студэнтаў беларускай мове

сабе слоў, фраз, тэксту) і знешнім (чытанне ўголос) узроўнях. У абодвух выпадках у гэтым механізме задзейнічана зрокавая сістэма, якая мае высокую прапускную здольнасць (колькасць інфармацыі, якая можа быць перададзена за адзінку часу праз каналы сувязі). На сённяшні дзень чытанне як ніколі павялічвае сваю долю ў агульнай маўленчай дзейнасці ў сувязі з вострай неабходнасцю актыўнага інтэрнэт-пошуку, развіццём інтэрактыўных інфармацыйных і адукацыйных рэсурсаў. Менавіта праз чытанне навучэнец атрымлівае сёння найважнейшую інфармацыю, неабходную для ажыццяўлення паспяховай беларускамоўных зносін.

Пры навучанні чытанню намаганні выкладчыка беларускай мовы як замежнай канцэнтруюцца на тым, каб з дапамогай метадычна абгрунтаваных крокаў навучыць студэнтаў выўяўляць “зрокава-маўленча-маторныя і слыхавыя сувязі моўных з’яў з іх значэннем, на аснове якіх адбываецца распазнаванне і разуменне пісьмовых знакаў і пісьмовага тэксту ў цэлым і, адпаведна, рэалізацыя камунікатыўнага ўмення чытання. Для гэтага важна заахвочваць студэнтаў да актыўнай творчай дзейнасці, ствараючы розныя, у тым ліку гульнявыя сітуацыі маўленчых зносін, дзе назіраецца і пашыраецца лексічны слоўнік як база для паспяховага авалодання і чытаннем, і маўленчымі зносінамі” [Мішына, Тартакоўская 2014: 179].

У практыцы навучання чытанне, у параўнанні з аўдыяваннем, больш лёгкі від маўленчай дзейнасці. Яно ажыццяўляецца апасродкавана – праз фіксаваны на паперы ці іншым носьбіце інфармацыі тэкст, да якога навучэнец можа звярнуцца ў любы момант. На думку М. П. Часнаковай, усведамленне інфармацыі тэксту “ідзе па асацыяцыі “форма – значэнне”, а форма знака больш дакладна адлюстроўваецца ў свядомасці ў параўнанні са значэннем. Акрамя таго, пры чытанні мы абіраем на зрокавае ўспрыманне знака, а не на слыхавое, а ў псіхалогіі выяўлена, што зрокавая памяць больш надзейна захоўвае вобразы ў параўнанні са слыхавой” [Часнакова 2015: 104].

Глыбокая сувязь чытання з іншымі відамі маўленчай дзейнасці зыходзіць з яго псіхафізіялагічных асаблівасцяў. Так, “ўспрыманне і разуменне таго, што чытаецца, адбываецца пад кантролем слыху і суправаджаецца прагаворваннем у форме ўнутранай мовы. Графічная сістэма замежнай мовы звязвае чытанне з пісьмом” [Саламатаў і інш. 2004: 131]. Асаблівасцю чытання (пераважна на пачатковым этапе навучання) з’яўляецца высокая актывізацыя механізма ўнутранага прагаворвання тэксту. Таму дастаткова добры эффект паказвае адначасовае ўключэнне ў працу элементаў чытання і аўдыявання, калі студэнты сочаць за ўзорным маўленнем і адначасова чытаюць тэкст з візуальнага носьбіта інфармацыі.

Пры чытанні ў навучэнцаў актывізуецца механізмы імавернага прагназавання – на ўзроўні сэнсу (выяўляць змест тэксту па яго назве, першым абзацы, ключавых словах) і на ўзроўні вербальнай інфармацыі (адгадаць словы па некаторых літарах, словазлучэнні па словах і г. д.). Яны рэалізуюцца як моўная здагадка і звычайна ў дастатковай меры сфарміраваны праз сацыякультурны вопыт і родную мову студэнтаў. Але такая здольнасць не праяўляецца аўтаматычна на замежнай мове і патрабуе карпатлівай працы для яе фарміравання.

У методыцы навучання замежным мовам вылучаюць сінтэтычнае і аналітычнае чытанне. Пад сінтэтычным усведамляецца хуткае чытанне самому сабе. Уся ўвага чытача накіраваная на змест тэксту, і аб’ектам праверкі робіцца яго агульнае разуменне. Што датычыць аналітычнага чытання, то яно найперш звязанае з аналізам моўных сродкаў і перакладам [Вайсбурд 1969: с. 5–13]. Эфектыўнасць абодвух чытацкіх стратэгіяў грунтуецца на шматразовым паўтарэнні вучэбнага матэрыялу на працягу ўсяго курса навучання, дзякуючы чаму назіраецца чытацкі вопыт, а змест прачытанага з’яўляецца асновай для разнастайных практыкаванняў з элементамі пераказу і сачынення, дыскусіі, вусных і пісьмовых водгукаў, а таксама матэрыялам для трэніроўкі вымаўленчых і рытміка-інтанацыйных

навыкаў, інакш кажучы, чытанне выступае сродкам для развіцця іншых відаў маўлення – аўдыявання, гаварэння, пісьма.

Змест навучання чытанню кітайскіх студэнтаў вызначаецца не толькі дыдактыка-метадычнымі задачамі, патрабаваннямі стандарта да ўзроўняў валодання беларускай мовай, але і чытацкімі інтарэсамі навучэнцаў згодна з іх узростам і асаблівасцямі нацыянальнага менталітэту. Зыходзячы з высокай канкурэнцыі выпускнікоў кітайскіх універсітэтаў на рынку працы, студэнты, як правіла, высокамагываваныя і арыентуюцца на максімальна прагматычнае спажыванне інфармацыі пра краіны вывучаных моў. Таму ў 2020 годзе для кітайскіх студэнтаў-беларусістаў была падрыхтаваная і выдадзеная хрэстаматыя па краіназнаўстве Беларусі [沙哈卜 2020], цесна звязаная з практыкай беларуска-кітайскіх стасункаў. Першачарговая ўвага надаецца раскрыццю гуманітарнага і тэхналагічнага патэнцыялу абедзвюх краін. На аснове першакрыніц з афіцыйных дзяржаўных рэсурсаў сістэматызуюцца і абагульняюцца разнастайныя звесткі пра гісторыю, геаграфію, склад насельніцтва, дзяржаўны лад, эканоміку, культуру, сацыяльную арганізацыю краіны. Матэрыял пададзены тэматычнымі блокамі з адпаведнымі пытаннямі, у тым ліку для самастойнай пошукавай працы.

Напрыклад, раздзел “Беларуска-кітайскае супрацоўнітва 白中关系” змяшчае 5 тэкстаў для чытання, якія суправаджаюцца актуальнай лексікай на кітайскай і беларускай мовах і адпаведнымі паслятэкставымі пытаннямі, якія стымулююць пошукавыя і аналітыка-сінтэтычныя здольнасці навучэнцаў і прыдатныя для арганізацыі дыскусій, міні-канферэнцый, ролевых гульняў:

1. Як развіваюцца гандлёва-эканамічныя адносіны паміж Беларуссю і Кітаем? 白中经贸关系是如何发展的?
2. Які эканамічны праект стаў асноўным у двухбаковым эканамічным супрацоўніцтве? 在双边经济合作中哪个经济项目是主要的?
3. Што ўяўляе сабой Кітайска-Беларускі індустрыяльны парк? Дзе ён размяшчаецца? Ахара-

ктарызуіце геаграфічнае знаходжанне аб'екта з пункта гледжання эканамічнай мэтазгоднасці. 中白工业园是什么? 它在哪? 请从经济合理性角度谈谈这一项目地理位置的特点。

4. Які інвестыцыйны клімат створаны для рэзідэнтаў парка? 针对工业园企业创造了什么样的投资气候?
5. Якія перспектывы адукацыйнага супрацоўніцтва Беларусі і Кітая? 中白教育合作的前景如何?
6. Назавіце прыярытэтныя напрамкі развіцця інавацый у навукова-тэхнічнай сферы паміж Беларуссю і Кітаем. 请指出白中科技创新领域创新的优先方向。
7. Якія арганізацыі з'яўляюцца ўдзельнікамі беларуска-кітайскага навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва? 哪些组织是白中科技合作的参与者?
8. Якія сферы, на ваш погляд, з'яўляюцца перспектыўнымі для двухбаковага вывучэння і далейшага беларуска-кітайскага супрацоўніцтва? 在您看来, 在将来的学习中, 以及白中关系的进一步发展, 哪些领域 更具前景?

У выпадку выкарыстання вышэйзгаданай хрэстаматыі мы маем справу з пазнавальным і каштоўнасна-арыентаваным чытаннем паводле яго функцыі і пошукавым чытаннем паводле ступені пранікнення ў змест тэксту. Іншыя віды чытання (рэгулятыўнае паводле функцыі, азнамляльнае і праглядальнае паводле ступені пранікнення ў змест) выпрацоўваюцца ў адпаведнасці з агульнай стратэгіяй выкарыстання вучэбнага матэрыялу ў асноўным практычным курсе беларускай мовы і наяўнасцю / адсутнасцю асобнай дысцыпліны “Чытанне” ў вучэбных планах таго ці іншага ўніверсітэта.

Выпрацоўка ў кітайскіх студэнтаў навыкаў чытання пачынаецца з авалодання тэхнікай чытання паралельна з вымаўленчымі навыкамі. Да іх мы адносім правільнае артыкуляванне гукаў і іх спалучэнняў і рытміка-інтанацыйную дакладнасць. Варта падкрэсліць, што бегласць чытання ўголас і самому сабе – тое, што звычайна ўсведамляецца пад паняццем “тэхніка чытання”

Чытанне ў сістэме навучання кітайскіх студэнтаў беларускай мове

– садзейнічае хуткаму і трываламу авалоданню іншымі відамі маўленчай дзейнасці.

Асноўныя задачы навучання чытання, вылучаныя Я.І. Пасавым, арыентуюць нас на неабходнасць:

- “1) павялічваць аператыўную адзінку ўспрымання;
- 2) вучыць успрымаць новыя спалучэнні знаёмых адзінак;
- 3) развіваць хуткасць чытання;
- 4) развіваць структурную антыцыпацыю;
- 5) развіваць змястоўную антыцыпацыю;
- 6) развіваць уменне здагадвацца пра значэнне невядомых адзінак;
- 7) навучаць імгненна суадносіць форму таго, што ўспрымаецца, з яго зместам;
- 8) развіваць уменне разбірацца ў логіка-сэнсавых сувязях тэкстаў рознага характару;
- 9) развіваць уменне “ігнараваць” невядомае, калі яно не перашкаджае разуменню ў цэлым” [Пасаў 1989: 205] .

Вельмі важна, каб пастаўленыя задачы суадносіліся з відам чытання, якое развіваецца на аснове канкрэтных тэкстаў. У метадычнай літаратуры існуе адпаведная класіфікацыя практыкаванняў паводле суадносін з працэсам чытання, якая ўключае перадтэкставыя, калятэкставыя і паслятэкставыя заданні. Перадтэкставыя накіраваныя на стымуляванне цікавасці навучэнцаў да прапанаванага тэксту, фарміраванне фонавых ведаў і папярэдняе высвятленне моўных, лінгвакультуралагічных і стылёвых пытанняў. Менавіта на гэтым этапе адбываецца непасрэднае азнаямленне з моўным матэрыялам, фарміраванне навыкаў выразнага чытання і развіццё яго хуткасці. Пры выкананні калятэкставых практыкаванняў увага навучэнцаў павінна быць накіраваная на камунікатыўны план тэксту, асэнсаванне пададзенай інфармацыі і яе перапрацоўку ў адпаведнасці з зададзенай стратэгіяй працы. Паслятэкставыя заданні служаць для праверкі ступені дакладнасці разумення тэксту і шматлікіх заданняў на развіццё іншых, прадуктыўных відаў маўленчай дзейнасці – гаварэння і пісьма.

Як ужо адзначалася раней, кардынальна важным у навучанні кітайскіх студэнтаў з’яўляецца такі адбор тэкстаў, які забяспечвае пазнавальныя і інтэлектуальныя запыты навучэнцаў. Яны павінны быць тэматычна і жанрава разнастайныя, суадносіцца з практыкай актыўных міжкультурных стасункаў. Разнастайныя віды чытання арыентуюць навучэнцаў на фарміраванне агульнага ўяўлення пра тэкст і яго змест, пошук неабходнай інфармацыі, яе крытычнае асэнсаванне і запамінанне, выкарыстанне з уласнымі мэтамі – інакш кажучы, авалоданне чытаннем як відам дзейнасці.

У метадычнай літаратуры рэкамендуецца самыя разнастайныя практыкаванні на авалоданне рознымі відамі і стратэгіямі чытання. Гэта такія заданні, як: вызначэнне тэматыкі тэксту ці часопіса па назве, пошук тэкстаў, фактаў ці цытат зададзенай тэматыкі ў газетах і часопісах; знаходжанне ключавой інфармацыі – фактаў, дат, імёнаў і прозвішчаў, сказаў, якія перадаюць сюжэт; дзяленне тэкстаў на часткі; падрыхтоўка пытанняў да тэксту ці яго частак, якія акцэнтуюць увагу на істотных дэталях і г. д.

Прапануем комплекс заданняў да тэкстаў на сярэднім (парогавым і павышаным) узроўнях (B1–B2) па тэме “Праца”. Зыходзячы з адпаведных патрабаванняў кампетэнтнаснага падыходу і ўзроўняў валодання беларускай мовай як замежнай навучэнцы павінны ўспрымаць і разумець фрагменты тэкстаў аб’ёмам у абзац і поўныя кароткія тэксты, напісаныя на стандартызаванай літаратурнай мове, а таксама разумець асноўныя ідэі і камунікатыўныя інтэнцыі тэкстаў, якія адносяцца да штодзённага побыту, да працы / вучобы ці звязаныя з інтарэсамі навучэнцаў, а таксама могуць знайсці ў тэксце канкрэтную інфармацыю, зразумець галоўную думку і аргументы выразна структураванага і абгрунтаванага тэксту на знаёмства тэмы.

Тэкст 1

1. Азнаёмцеся са словамі да тэксту.

Слоўнік:

бры́дка	讨厌, 令人恶心	сваты́	亲家 (翁)
ме́сці	打扫	це́рці	磨, 擦
пала́ кажуха́	羊皮袄的底部	цішко́м	悄悄地, 偷偷地

2. Прачытайце тэкст. Пра што ў ім распавядаецца?

Як лянiвая дачка рабiць навучылася

Была ў адных бацькоў вельмі лянiвая дачка, нічога рабiць не ўмела ды і не хацела. На ўсё адказвала: «Не ўмею». Вось і вырасла яна. Прышоў час і замуж дачку аддаваць, а бацькі бядуць, як яна ў чужыя людзі пойдзе. Прыехалі сваты, а бацька цішком кажа свату, што аддаць то мы аддадзiм, але ж яна рабiць нічога не ўмее. Пачуў гэта бацька маладога і кажа: «То нічога, мы яе навучым».

На другі дзень пасля вяселля ўсе з раницы ўзяліся за работу, толькі маладая нявестка ні за што не бралася, думала, што будзе, як і дома. Прышоў час палуднаваць, свёкар і кажа:

– Ну, хто рабiў, iдзiце есцi.

А яе не завуць. Самой жа брыдка iсцi, бо нічога не рабіла.

Увечары паўтарылася iзноў тое самае. Прагаладалася нявестка і заснуць нiяк не можа. Усё чакае, каб скарэй раница наступіла, тады ўжо, хоць і не ўмеючы, будзе рабiць што-небудзь, абы пад'есцi ёй далі.

Раницай яна паднялася з пасцелі разам са свякрухай і свёкрам, узяла венік, пачала месцi падлогу і пытае:

– Тата, а падлогу месцi – гэта работа ці не?

А свёкар адказвае:

– Работа, дачушка. Работа.

Пытае далей:

– Тата, а ваду насiць – гэта работа ці не?

А свёкар зноў адказвае:

– Работа, дачушка. Работа.

І яна гэтак да абеду не прысела, усё старалася, каб што-небудзь зрабiць.

А ў абед свёкар зноў гаворыць: «Ну, хто рабiў, iдзiце есцi».

Тут і яна таксама прыйшла, бо рабіла ж. І так пайшло дзень за днём.

Прыходзiць адзiн раз бацька праведаць дачку. Сеў на лаве і гаворыць са свёкрам. А калі той недзе выйшаў, дачка падбегла да бацькі і кажа яму ціхенька:

– Тата, ты так не сядзi, хоць палу́ кажуха тры.

А бацька і пытаецца:

– А чаму, дачушка?

А яна адказвае:

– У нас есцi таму не даюць, хто нічога не рабiць, а кажух церцi таксама работа, абы так не сядзець.

Чытанне ў сістэме навучання кітайскіх студэнтаў беларускай мове

Прыходзіць свёкар, а бацька і пытаецца:

– Ну, то як мая дачка, робіць што ці не?

– Усё, усё робіць, навучылася!

Паводле беларускай народнай казкі.

3. Вызначце жанр тэксту. Абгрунтуйце сваё меркаванне.
4. Выпішыце словы, якія называюць сваяцкія адносіны. Дапоўніце іх іншымі назвамі.
5. Як вы разумееце выраз “найсі ў чужыя людзі”?
6. Дапоўніце сказы ў адпаведнасці з галоўнай думкай тэксту.
Бацькі клапаціліся пра сваю дачку, таму што яна была вельмі _____.
Навучыць дзяўчыну працаваць паабяцаў _____.
Дзяўчына пачала працаваць, каб _____.
7. Запішыце вядомыя вам беларускія прыказкі, якія адлюстроўваюць мараль казкі.
8. Прыгадайце кітайскія казкі з такой жа мараллю. Перакажыце іх па-беларуску.

Тэкст 2

1. Азнаёмцеся са словамі да тэксту.

Слоўнік:

адаптава́ць	使……适应	спусто́шаны	被做成废墟的；毁灭一空的
бесперабо́йна	不停止地，不断地	трактава́ць	解码
вака́нсія	空缺	убудава́ны	内置的，内装的
віртуа́льны	虚拟的；潜在的	экано́мія	节约
выліча́льны	计算的	экскурсаво́д	导游

2. Прачытайце тэкст. Чаму ён прысвечаны?
3. Дайце заглавак тэксту. Абгрунтуйце свой выбар.
4. Запішыце па-кітайску выдзеленыя ў тэксце назвы прафесій.

Новыя адкрыцці і тэхналогіі ўносяць змены ў рытм чалавечага жыцця, змяняюцца і спіс актуальных прафесій. Касмічны гід, біяхакер, адвакат па робаэтыцы – вось толькі некалькі вакансій, якія будуць

адкрыты ў найбліжэйшай будучыні. Прагноз развіцця рынку працы прадставілі спецыялісты. Яны склалі спіс з дзесяці прафесій, якія будуць запатрабаваныя ўжо ў бліжэйшай будучыні.

Дызайнер віртуальнага жылога свету _____

На думку аўтараў даследавання, віртуальнае жыццё ўсё больш будзе пераважаць над рэальным, а гэта запатрабуе большай увагі да элементаў віртуальнага свету. Людзі, якім не ўсё роўна, як выглядае іх наваколле, звернуцца па дапамогу да прафесіяналаў – так, як гэта адбываецца і сёння пры ўладкаванні сапраўднага дома.

Адвакат па робаэтыцы _____

Падзел абавязкаў паміж роботам і чалавекам ужо ў нашы дні з'яўляецца спрэчным пытаннем. Гэта, у сваю чаргу, спародзіць шэраг этычных праблем, а вырашаць іх будуць адвакаты па робаэтыцы. Ім таксама спатрэбіцца трактаваць прынятыя машынамі рашэнні і абараняць іх.

Аглядальнік лічбавай культуры _____

Людзі ўсё менш чытаюць і пішуць, аддаючы перавагу візуальным вобразам. Для таго каб карыстальнік не згубіўся ў багаці розных карцінак і відэаролікаў, тысячы прафесіяналаў будуць складаць агляды і рэкамендацыі.

Адміністратар інтэрнэту рэчаў _____

У 1999 годзе была сфармулявана канцэпцыя інтэрнэту рэчаў (Internet of Things, IoT). Гаворка ідзе пра вылічальную сетку для фізічных прадметаў (рэчаў), кожны з якіх абсталяваны ўбудаванымі тэхналогіямі. Разумныя дамы, праца над якімі вядзецца з канца XX стагоддзя, да 2025 года будуць у дзясяткі і сотні разоў разумнейшыя; мноства высокатэхналагічных працэсаў павінны будуць працаваць бесперабойна і без удзелу чалавека. Адпаведна спатрэбіцца і спецыяліст, які будзе распрацоўваць сувязі паміж вялікай колькасцю прылад, прыдумляць новыя камбінацыі рэчаў, а таксама вучыць людзей карыстацца ўсімі гэтымі дасягненнямі.

Касмагід _____

У 2020–2025 гадах падарожжы ў космас стануць звычайнай турыстычнай прапановай, і адной са звязаных з гэтым прафесій стане экскурсавод, або распрацоўшчык тураў. Ён не абавязкова будзе суправаджаць турыста падчас палёту: першачарговай задачай стане пракладанне найбольш цікавага і бяспечнага маршруту ў космасе, а тэхнічным забеспячэннем паездкі зоймуцца ўжо іншыя спецыялісты будучыні.

Куратар асобы _____

Па меры развіцця сацыяльных сетак усё больш звестак і ўспамінаў, якія раней былі здабыткам толькі самога чалавека або яго блізкага асяроддзя, цяпер выносіцца на суд мільёнаў людзей. Аўтары агляду прафесій XXI стагоддзя прагназуюць, што неўзабаве спатрэбіцца спецыялісты, якія дапамогуць карыстальніку адаптаваць гэтыя патокі прыватнай інфармацыі для ўсеагульнага прагляду, сартуючы даныя па меры іх важнасці і сакрэтнасці.

Інжынер па аднаўленні натуральнага асяроддзя _____

Рэсурсы планеты імкліва вычэрпваюцца: ужо цяпер чалавек жыве ў доўг наступнага года. У будучыні ж антрапагеннае ўздзеянне яшчэ больш узрасце. У выніку, акрамя экалагаў і біёлагаў, ва ўмовах спустошанай прыроды будуць патрэбны спецыялісты па аднаўленні натуральных экасістэм, набліжаных да сапраўднай прыроды.

Наватар устойлівай энергетыкі _____

Пераход на новыя энергетычныя мадэлі не павінен адставаць ад запатрабаванняў чалавецтва на электраэнергію. Але яны ўвесь час растуць, таму неўзабаве спатрэбіцца вынаходнікі новых спосабаў атрымання энергіі, а таксама спецыялісты па яе эфектыўным размеркаванні і эканоміі.

Паводле газеты «Звезда», 28.08.2016 (артыкул пададзены без аўтарства).

Чытанне ў сістэме навучання кітайскіх студэнтаў беларускай мове

5. Вызначце, пра якія прафесіі напісана ў правым слупку, і спалучыце іх з адпаведнымі назвамі з левага слупка.

1. _; 2. _; 3. _; 4. _; 5. _; 6. _; 7. _; 8. _.

1. Дызайнер віртуальнага жылога свету
2. Адвакат па робаэтыцы
3. Аглядальнік лічбавай культуры
4. Адміністратар інтэрнэту рэчаў
5. Касмагід
6. Куратар асобы
7. Інжынер па аднаўленні натуральнага асяроддзя
8. Наватар устойлівай энергетыкі

- А) Будзе ствараць касмічныя маршруты.
- Б) Будзе адаптаваць прыватную інфармацыю для ўсеагульнага прагляду.
- В) Будзе вырашаць этычныя праблемы паміж робатам і чалавекам.
- Г) Будзе складаць агляды па выкарыстанні відэаінфармацыі з інтэрнэту.
- Д) Будзе шукаць новыя спосабы атрымання энергіі і яе эфектыўнага размеркавання і эканоміі.
- Е) Будзе распрацоўваць сувязі паміж разнастайнымі прыладамі і вучыць людзей карыстацца імі.
- Ж) Будзе займацца пытаннямі аднаўлення якасці тэм, набліжаных да натуральнай прыроды.
- З) Будзе дапамагаць людзям афармляць віртуальную прастору.

6. На аснове адкрытых крыніц інфармацыі і ўласнага досведу напішыце сачыненне «Якімі будуць самыя запатрабаваныя прафесіі будучыні?».

Заўважана, што кітайскія студэнты вельмі ахвотна выконваюць заданні, звязаныя з параўнаннямі і супастаўленнямі тых ці іншых элементаў беларускай культуры з культурай свайго народа, яны цікавяцца фактамі беларускай гісторыі і сучаснасці, добра ўспрымаюць тэксты, якія суправаджаюцца візуальнымі і слыхавымі апорамі (фотаздымкамі, малюнкамі, карцінамі, аўдыя- і відэазапісамі). Пацвердзіла эфектыўнасць праца з інфаграфікай па актуальных пытаннях сучаснасці, напрыклад, ахове навакольнага асяроддзя.

Напрыклад, на аснове інфаграфікі з данымі па прыродных актывах Беларусі (зямельных, лясных і водных рэсурсах) студэнтам прапануюцца наступныя заданні: выявіць асноўныя інфармацыйныя блокі і адпаведную ім лексіку і адзінкі вымярэння; а ў якасці хатняга задання – скласці ўласную інфаграфіку па прыродных актывах іх

родных рэгіёнаў на аснове даных з адкрытых крыніц.

Да тэксту, прысвечанага экалагічным пытанням і сувязі здароўя чалавека і стану навакольнага асяроддзя, пададзеныя заданні: вылучыць праблемы, якія абмяркоўваюцца, і адказаць, ці актуальныя яны для Кітая; пабудаваць і пракаментыраваць інфаграфіку паводле змешчанага ў тэксце інфармацыі (гэта рацыянальна найперш для тэкстаў, перанасычаных лічбамі); раскажаць, як ажыццяўляецца кантроль якасці паверхневых вод і атмасфернага паветра ў родных рэгіёнах студэнтаў, у Кітаі ўвогуле. Напрыканцы прапануецца дома самастойна падрыхтаваць групавы праект паводле разгледжаных у тэксце праблем.

Практыка пацвярджае, што такія заданні выклікаюць вялікую зацікаўленасць у студэнтаў. Кожны выконвае іх на аснове ўласнага досведу падчас пошуку і рэфэравання новай інфармацыі.

Чытанне ў такім выпадку набывае асэнсаваны характар, стымулюе назапашванне навучэнцамі новай лексікі і граматычных канструкцый, у рэгулярных практычных стасунках развіваецца вуснае і пісьмовае маўленне. Тэматычная разнастайнасць тэкстаў для чытання дазваляе абмяркоўваць самыя надзённыя пытанні сучаснасці, максімальна набліжаючы штучнае маўленчае асяроддзе да натуральнага і забяспечваючы практычны выхад на беларускамоўную камунікацыю ва ўсіх сферах жыццядзейнасці.

Літаратура

- Вайсбурд М. Л., 1969, *Синтетическое чтение на английском языке в классах средней школы*, Москва [Vajsburd M. L., 1969, *Sintetičeskoe čtenie na anglijskom ŗzyke v klassah srednej školy*, Moskva].
- Мишина Е. Ю., Тартовская Е.В., 2014, *Обучение чтению как виду речевой деятельности в процессе изучения языка для специальных целей*, Известия МГТУ «МАМИ», № 2 (20), т. 5, с. 178–186 [Mišina E.Ū., Tartovskaâ E.V., 2014, *Obučenie čteniŭ kak vidu rečevoj deâtel'nosti v processe izučeniâ ŗzyka dlâ special'nyh celej*, Izvestiâ MGTU «МАМИ», № 2 (20), t. 5, s. 178–186].
- Пассов Е. И., 1989, *Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению*, Москва [Passov E.I., 1989, *Osnovy kommunikativnoj metodiki obučeniâ inoŗzyčnomu obšeniŭ*, Moskva].
- Саломатов К. И., Шатилов С. Ф. (ред), 2004, *Практикум по методике преподавания иностранных языков*, Москва [Salomatov K.I., Ŗatilov S. F. (red), 2004, *Praktikum po metodike prepodavaniâ inostrannyh ŗzykov*, Moskva].
- Чеснокова М. П., 2015, *Методика преподавания русского языка как иностранного: учеб. пособие*, Москва [Česnokova M. P., 2015, *Metodika prepodavaniâ russkogo ŗzyka kak inostrannogo: učeb. posobie*, Moskva].
- 奥莉加·沙哈卜, 2020, *白俄罗斯概况*, 广州 [àolijia-shahâbŭ, 2020, *bái'éluosī gàikuàng, guǎngzhōu*].